

בס"ד

"קום התהלך בעולם"

היהודים האחרונים של קוצ'ין

מתוך "ליקוטי שמואל"

עורך ומלקט ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail. Com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרים. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרו. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

החיבור הראשון הופיע במסגרת

'מפעל ליקוטי שמואל'

"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר ייחודי המאגד – סוף מעשה במחשבה תחילה את מיטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים שהופיעו בעלוני פרשת השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי להחיות את הלב ולהאיר את השולחן

מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג שמואל אייזיקוביץ שליט"א

כעת למכירה במחיר שווה לכל נפש – כרך ראשון על חומש בראשית

60 ש"ח

בלבד

להזמנה:

<https://dash.bookpod.co.il/product/2231>

לאחר מאות שנים בהודו, היהודים האחרונים של קוצ'ין מנסים לשמור על ההיסטוריה שלהם בחיים

'לכל יהודי יש חלום שנשימתו האחרונה תהיה בישראל', אומר תושב קוצ'ין. 'אני מאמין שנשימתי האחרונה צריכה להיות בתוך בית הכנסת הזה'

קוצ'ין, הודו (AP) — כאשר השמש שקעה מעל שכונת היהודים ההיסטורית של קוצ'ין, קית' האלגואה לבש כיפה אפורה והחל ללכת לבד אל בית הכנסת שבקצה הרחוב המרוצף באבנים שלו.

זה היה שבוות, החג היהודי שמנציח את אלוהים שנתן את התורה למשה. הלגואה הגיע לבית הכנסת פראדסי בן 458 השנים, שם ידע שיתפלל לבדו — ללא מניין, הרוב של 10 גברים הנדרש לתפילה קהילתית שם.

האלגואה הוא הקהילה המקומית האחרונה בבית הכנסת — היהודי היחיד שנותר בעיר היהודים.

בצד השני של העיר, בבית הכנסת קדבומבגאם בן מאות השנים, אליאס "באבו" יוספי נזכר ב"צ'וקונדה" — כדורי בצק מטוגנים שסבתו הייתה מכינה לשבועות.

"זה לא היה הרבה", אמר, מנגב דמעות. "אבל באותו זמן, זה היה הכל."

הם מתגעגעים למה שכבר נעלם ועובדים לשמר את מה שנשאר.

בשנות ה-50, חלק גדול מהקהילה היהודית בקוצ'ין (הידועה היסטורית כקוצ'ין), נמל בחוף הדרום-מערבי של הודו, היגרו לישראל, והשאירו אחריהם את בתיהם, בתי כנסת ובתי קברות.

קית' האלגואה, יהודי פרדסי, פותח את הדלת ונכנס לבית הכנסת פראדסי בן 458 השנים בשכונת יהודי טאון ההיסטורית בקוצ'ין, הודו, ב-21 במאי 2026. (צילום AP/איג'אז ראהי)

הנטל של להיות היהודים האחרונים

הלגואה וג'וזפאי נשארו. כעת הם מייצגים את הפרק האחרון עבור יהודי קוצ'ין שחיו בשלום — וללא פחד מאנטישמיות — במשך מאות שנים לצד שכנים הינדיים, מוסלמים ונוצרים. כיום יש פחות מ-5,000 אזרחים יהודים בכל הודו, המדינה המאוכלסת ביותר בעולם.

אך ההיסטוריה המורכבת של קהילת יהודי קוצ'ין כוללת גם חופש דת וגם חלוקות פנימיות סביב מעמדות וצבעוניות. הלגואה הוא יהודי פרדזי, הקבוצה שהייתה פעם דומיננטית, שאבותיה הספרדים הספרדיים ופורטוגל ברחו מהאינקוויזיציה הספרדית במאה ה-16. הם הביאו איתם עבדים, וצאצאיהם המשוחררים, שנקראו יהודי משוחררים, הורדו למעמד חברתי נמוך יותר ונאלצו להיאבק למען שוויון דתי.

קית' האלגואה, יהודי פרדזי, מדבר לסוכנות הידיעות AP בביתו בשכונת ג'יו טאון ההיסטורית בקוצ'ין, הודו, ב-20 במאי 2026. (צילום AP/איג'אז ראהי) יוספי הוא יהודי מלברי. אבותיהם כהי העור של הקבוצה שורשיהם מגיעים ליותר מ-2,000 שנה אחורה, לתקופת שלמה המלך. הם גם התמודדו עם אפליה בעבר מצד קהילת הפראדסי. למרות שהפילוגים הללו לא שרדו לאחר שהיהודים בקוצ'ין עלו לישראל ולמקומות אחרים, השרידים המרירים עדיין רודפים את מורשת הקהילה.

למרות שהלגואה וג'וזפאי כמעט ולא נפגשים, שניהם גאים מאוד במורשתם העתיקה.

יוספאי הקדיש שנים להחייאת בית הכנסת קדבומבאגאם, בית התפילה האחרון של מלברי. הטקסים נדירים; זה תלוי ביוספי להדליק את המנורות ולהמשיך את התפילות, לעיתים קרובות לבד. הוא בוכה על העבר, כשבית הכנסת היה מלא באנשים, תפילות ושירים.

"זה לעולם לא יחזור", אמר.

האלגואה הוא החבר המקומי האחרון בבית הכנסת פרדזי, שכיום מסתמך על תיירים ומבקרים כדי לקבל קבוצה לשירותים.

"לעיתים קרובות אני הולך לבית הכנסת, ושואל את השם, למה עשית זאת?" אמר האלגואה. "אני אף פעם לא שומע תגובה."

מאמץ לשמר את ההיסטוריה

בבוקר אחרון, תיירים התקבצו סביב בית הכנסת ורחוב בית הכנסת פארדסי, הרחוב בו הוא עוגן. בתים לשעבר מאוכלסים כיום במחסני תבלינים וחנויות למכירת עתיקות ומלאכות יד. היסטורית, הקהילה היהודית שיחקה תפקיד מרכזי במסחר התבלינים בקוצ'י, מרכז לפלפל שחור, הל ואגוז מוסקט.

כניסת בית הכנסת מובילה לאולם ראשי עם רצפת אריחים סינית כחולה ולבנה. נברשות קריסטל בלגיות מהמאה התשע-עשרה ופנסי זכוכית צבעוניים מעטרים את המקדש. ארון תורה מגולף מעץ טיק עומד על הקיר המערבי הפונה לירושלים. כמו בבתי כנסת אחרים בקוצ'י, מחלקת הנשים נמצאת בקומה העליונה. המבקרים מחליקים את נעליהם, בהתאם לנימוסים האזוריים.

נאמן בית הכנסת, מ.ס. פרווין, אומר ששליחותו של חייו היא להגן על ההיסטוריה היהודית של קוצ'ין. פרווין, הינדי, בילה את ילדותו בעיר היהודים, למד בבית הספר עם בני משפחת האלגואה, אכל ארוחות שבת ושיחק קריקט ליד בית הכנסת.

"אני רוצה לוודא שדורות העתיד מכירים את ההיסטוריה של העיירה הזו ואת האנשים שחיו כאן", אמר פרווין, שמבקש הכוונה מתושבי הקהילה לשעבר ומילדיהם המרוחקים.

הקשרים חורגים מהגאוגרפיה. הנאמנת שולמית קוצר, בת 55, נולדה בעיר היהודים ובילתה שם חופשות לאחר שעברה לישראל בגיל שנתיים. היא חולמת לפתוח מלון בשכונה.

"אני רואה בקוצ'ין לא בית שני, אלא בית שלי", אמרה.

מוקדם יותר השנה, מנהיגי בתי הכנסת פתחו מוזיאון המציג את ההיסטוריה היהודית של קוצ'י. הוא כולל את שטר הבעלות המקורי של היישוב: שני לוחות נחושת הנושאים כתב זכויות מלך הינדי משנת 1000 לספירה המעניק לקהילה חופש דת.

מאמצי השימור חורגים מקשרים דתיים

פראווין אינו הלא-יהודי היחיד שמנסה להבטיח שהתרבות של הקהילה תשרוד.

תהא איברהים, מוסלמי, יצר קשר עמוק עם שרה כהן ז"ל, אחת מהאם היהודיות של השכונה. כיום הוא מנהל את חנות הרקמה שלה ברחוב Synagogue Lane. כהן, או "דודה שרה" כפי שהוא קורא לה, לימד אותו איך לעשות רקמה יהודית של קוצ'ין.

"אני מלמד את בני לעשות את הרקמה הזו כדי שיוכל להמשיך את המורשת של דודה שרה," אמר.

איברהים מדליק נרות שבת בימי שישי וסוגר את חנותו בשבתות. מתחים בין מוסלמים ליהודים במקומות אחרים בעולם אינם מהווים הרתעה, הוא אומר.

"זה לא עניין של דת; זה על קשר אנושי."

בצד השני של העיר, בארנקולאם, יוספאי נושא את שימור המורשת היהודית של מלברי. בית הכנסת קדבומבאגם מהמאה ה-12, אותו הציל לאחר שהונדלים הרסו אותו, ממוקם מאחורי החנות שבה הוא מוכר דגים וצמחים לאקווריום. הפנים המשופץ כולל אריחים בעבודת יד וארון תורה אדום-זהוב.

יוספאי גאה שאנשים מדתות שונות עזרו לו לבנות מחדש. מוסלמי תרם את הפנסים, נוצרי העניק לוחית עשרת הדיברות, וקרן הינדית שילמה עבור הנברשות.

מנורת שמן תלויה מול הארון, ולהבתה שומרת על ידי יוסף. הוא גם ממשיך את תפילות בית הכנסת, הבטחה שניתנה לסבתו לאחר שאחיו עברו לישראל ב-1972.

"לכל יהודי יש חלום שנשימתו האחרונה תהיה בישראל," אמר. "אני מאמין שנשימתי האחרונה צריכה להיות בתוך בית הכנסת הזה."

יוספי, בן 70, מקווה שארגון יהודי ייקח על עצמו את בית הכנסת, יחד עם הספרייה והמוזיאון שהוא בונה.

"ברגע שאעזוב, לא יהיה אף אחד שיספר את הסיפורים האלה," אמר. "אבל זה הגורל שלנו, וככה זה."

תפאן דובאיהודי, יהודי מלאברי שעבר לווינה ב-2022, כינה את יוספאי "צבא של איש אחד" ששומר על ההיסטוריה בחיים. הוא זוכר שישב עם יוספי כשהם התאספו והדליקו מאות מנורות במקדש במהלך חנוכה.

"הייתי נושא את הזיכרון הזה איתי אם אלוהים ייתן לי 90 שנות חיים", אמר.

קית' האלגואה גם נשאר כדי למלא את חובות המשפחה.

"מעולם לא חשבתי שאהיה היהודי האחרון בעיר היהודים", אמר האלגואה, שנשאר לטפל באחיו ואמו.

מוחו מלא בזיכרונות. שרה את מנגינות היהודים של הפרדסי ששילבו שירות ספרדיות עם אלמנטים עממיים מקומיים. הריח של עוף הצ'ילי של אמו. הניקיון הנואש של סבתו לקראת פסח, העונה האהובה על האלגואה. הבגדים החדשים לראש השנה.

"זה לעולם לא יחזור", אמר האלגואה.

הוא מבין שהזיכרונות שלו ייעלמו איתו. זה כואב מאוד, ובחלק מהימים הוא רוצה לעזוב את עיר היהודים.

אבל הוא נשען על ידי מולדתו וההיסטוריה שלה.

כפי שהסביר פעם, "נולדתי יהודי בהודו, ואמות בהודו, יהודי."